

АРХИВА ЈЕ ПРЕ ПОВЛАЧЕЊА СПАЉЕНА

Неколико дана после ослобођења Ужица ступио сам у Ужички партизански одред. Слободан Секулић, командир Прве ужичке партизанске чете, одредио ме је да радим као ћата у команди чете. Касније, када је формиран Ужички партизански батаљон, у штабу батаљона сам обављао исте послове. Једнога дана Љубодраг Ђурић, политички комесар Ужичког партизанског батаљона, ме позва и рече:

— Хајде, ћато, да радимо и овај посао. И ово нам треба. Имамо шест чета, па свима морамо да пошаљемо овај материјал!..

Узео сам писаћу машину и био спреман за куцање. Љубо је у руци држао Кратки курс Историје СКП (б). Почео је да ми диктира. Тако неколико ноћи узастонно. Остајали смо ноћу некада и до један час. Није ми диктирао цео текст, већ оне делове које је он сматрао важним. То сам прекуцао за седам-осам дана. Кад је све било готово, запаковао сам то и послао свим четама Ужичког батаљона. Тај материјал је требало проучавати на партијским састанцима.

Штаб батаљона ое налазио у једној канцеларији садашње Основне школе „Душан Јерковић“. У истој згради, у две-три учионице, налазили су се лакши рањеници. Они би ту били по неколико дана и после се враћали у своје јединице. Касније су долазили други лакши рањеници и тако редом.

Када су четници почетком новембра пошли у напад на Ужице и дошли до Трешњице, негде после пола ноћи неко ме је позвао телефоном. Позив је био из Штаба Ужичког партизанског одреда. С друге стране жице чуо сам:

— Друже, ко је ту од најодговорнијих?

— Командант и комесар су на положају. Ја сам овде дежурни у Штабу батаљона — одговорим ја.

— Ове борце пошаљите у правцу Вујића брда, ка Трешњици. Четници су навалили од Пожеге и имају намеру да заузму Ужице...

Тренутно се у згради налазило око 30—40 лакших рањеника. Половина од њих могла је да се креће, а остали нису били у стању да иду на положај. Оне који су могли да се крећу послао сам у правцу Вујића брда. Дошли су били да договорено место. Нису ступили у борбу јер су у међувремену четнички напади били одбијени.

Била је половина новембра и не могу да се сетим датума. Комесар или командант батаљона ми је саопштио:

— Милане, један број бораца жели да оде кућама на један или два дана. Издај им објаве за одсуство. Поступио сам по наређењу. Издао сам, колико се сећам, око двадесет објава. Међутим, одређенот дана нису се сви вратили.

У међувремену наишао је командир Треће ужичке чете Никола Љубичић. Почео је да се љути зашто су борцима издаване објаве за одсуство. Када сам му објаснио да ми је то наредио командант или комесар баталона, онда је слегнуо раменима. Оним борцима који су се вратили одржао је краћи говор и отишао с њима на положај.

Неколико дана пре повлачења правио сам спискове и евиденцију по четатама. Нисам успео да то завршим. Једнога дана Љубодраг Ђурић рекао је мени и Лилу Топаловићу:

— Сву ову архиву да спалите. То непријатељу не сме да падне у руке. Немци су дошли до Црнокосе. Ја идем на положај. Када спалите архиву, онда се и ви повуците са осталима у правцу Златибора.

Лиле и ја узмемо сву архиву, однесемо у двориште и запалимо. Када смо се уверили да је све изгорело, онда смо се повукли.

Лиле Топаловић, интендант Ужичког батаљона, причао ми је да се затекао приликом утовара сребрног новца из трезора Народне банке за транспортовање на Златибор. То је било отприлике десет дана пре повлачења из Ужица. Новац је био запакован у сандуке и натоварен у камион. У почетку су мислили да се у сандуцима налази муниција. Сандуке су закопали на Златибору, у меету званом Око.

У петак, 28. новембра, Лиле Топаловић и ја напустили смо Ужице око 10,30 часова. Свратио сам у Дом Црвеног крста у којем је била и једна од партизанских болница. Тамо је лежао Слободан Секулић, командант Ужичког партизанског батаљона, рањен у ноту приликом борбе са четницима око Пожеге. Ту га нисам затекао јер је претходног дана напустио болницу и, како сам касније сазнао, отишао је мојој кући у Сирогојно да би се заједно повукли у правцу Санцака, како смо се раније договорили.

Нас двадесетак партизана дошли смо на Златибор. Тамо нам је наређено да организујемо евакуацију интендантуре до Драглице. Када смо дошли у Драглицу, мобилисали смо запрежна возила и сав материјал је пребачен до Нове Вароши.

После сам одређен са једном групом партизана за евакуацију сребрног новца из Ока. Наша група од десетак бораца отишла је камионом до Ока и ноћу, по месечини, натоварила све сандуке и дотерала до Драглице. Камион није могао да иде даље јер није било пута. Изјутра рано мобилисали смо неколико волов-

ских запрега и на њих смо натоварили сандуке. Успели смо да евакуишемо око половину сандука, јер су наишли Немци. Ту је почела борба па смо се морали повући.

Из Драглице сам кренуо у Сирогојно. Имао сам намеру да се тамо нађем са Слободаном Секулићем како би се заједно повукли ка Новој Вароши како смо се раније и договорили. На три километра од моје куће упао сам у немачку заседу која ме је заробила и спровела у ужички затвор.

Милан СТАМАТОВИЋ